

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 94(477):94(430) «1918»

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-21-3>

Дацків І.Б.

<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ БРЕСТ-ЛИТОВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ 1918 Р.

У даній статті йдеться про міжнародні зв'язки України в добу національно-визвольних змагань 1917-1918 рр. З'ясовуються передумови українсько-німецького зближення наприкінці Першої світової війни. У роботі проаналізовано особливості відносин між Німеччиною та урядом Української Центральної Ради, розкривається вплив політики Німеччини на становлення та розвиток української державності. Охарактеризовано участь української делегації на Брест-Литовських переговорах, та укладення мирного договору з Центральними державами. В науковому дослідженні розглядаються економічні аспекти, зокрема в системі українсько-німецьких відносин, які суттєво впливали на зовнішньополітичну орієнтацію Києва та Берліна, були важливим чинником під час переговорів та укладання міжнародних угод. Висвітлюється діяльність українських дипломатичних представництв та економічно-торгівельних місій за кордоном, спрямованої на забезпечення розвитку української економіки та потреб війни за незалежність. Показано залежність відносин між Німеччиною та Україною від розстановки сил на міжнародній арені. Показано, що найважливішим досягненням України, здобутим завдяки економічним угодам, було збереження державної незалежності та вихід на міжнародну арену і на цій основі можливість продовжувати національно-визвольні змагання у майбутньому. Загалом проведення такого дослідження є доцільним не тільки в контексті історії Німеччини та України, а й у контексті всесвітньої історії, оскільки еволюція українсько-німецьких відносин у цей період значною мірою залежала від розвитку подій на міжнародній арені.

Ключові слова: українсько-німецькі відносини, міжнародний вплив, уряд, делегація, договір, Брест-Литовський мир.

Історія міжнародних відносин є складовою частиною всесвітньої історії. Багато сучасних незалежних країн мають велике дипломатичне минуле, зокрема і Україна. На особливий інтерес заслуговує дипломатична історія періоду Української революції 1917–1921 рр., коли Україна вперше після понад двох із половиною століть виступила як самостійний суб'єкт міжнародного права. Міжнародний чинник став одним із найважливіших для української влади того часу. На всіх етапах державного будівництва України доби національно-визвольних змагань, а також після відновлення незалежності 1991 р. – міжнародні відносини мали та мають велике значення у становленні і розвитку власної держави. Зростання зовнішньополітичної активності України, входження до світових та регіональних політичних та економічних структур поставило перед нею завдання подальшого удосконалення роботи дипломатичної служби, впровадження її ефективних методів.

У спробах реалізації права українського народу на національно-державне самовизначення на початку ХХ ст. взаємини з Німеччиною відігравали надзвичайно важливу роль. Від характеру цих відносин, багато в чому залежала доля тогочасних українських державних утворень.

В сучасних складних умовах війни з росією питання захисту державної незалежності та територіальної цілісності України є особливо актуальним. Зовнішньополітична, зовнішньоекономічна, військова та інші складові системи національної безпеки нашої держави нині мають надзвичайно важливе значення.

Вивчення українсько-німецьких відносин зазначеного періоду має, насамперед, практично важливе значення, адже, щоб у майбутньому уникнути помилок минулого, слід детально вивчити та проаналізувати як позитивні, так і негативні аспекти, досягнення та прорахунки двосторонніх відносин.

Проведення такого дослідження є доцільним не тільки в контексті історії Німеччини та України, а й у контексті всесвітньої історії, оскільки еволюція українсько-німецьких відносин у цей період значною мірою залежала від розвитку подій на міжнародній арені. Крім того, у світі періодично відбуваються геополітичні зміни, що приводять до виникнення нових держав, перед якими постають проблеми утвердження на міжнародній арені шляхом налагодження двосторонніх взаємин із провідними країнами на засадах рівності та міжнародного права.

Серед перших робіт варто зазначити праці М. Грушевського. Зокрема, в заключних розділах «Ілюстрованої історії України» [1] автор дає високу оцінку мирному договору, підписаному делегацією Української Центральної ради в Брест-Литовську з Центральними державами і негативно оцінює політику німецького командування на початковому етапі окупаційного режиму. Цій проблематиці також присвячено увагу у праці М.С. Грушевського «Новий період історії України: за роки від 1914 до 1919» [2].

Цікавою і насиченою фактичними матеріалами є монографія І.Б. Дацківа «Брест 1918: європейський прорив України» [3]. Автор значну увагу приділив не тільки переговорам у Брест-Литовську, а й політиці Антанти щодо України напередодні переговорного процесу між Україною та Центральними державами, що дає можливість виявити цілу низку причин міжнародного характеру, які мали вплив на становлення та розвиток українсько-німецьких відносин.

Монографія Н.В. Кривець [4] присвячена дослідженню українсько-німецьких відносин у 1918–1933 рр. у політичній, дипломатичній та економічній сферах у контексті загальної міжнародної ситуації.

Заслуговують належної уваги наукові дослідження з даної проблематики Д. Веденнєва [5], С. Губського [6], А. Кудряченка [7], Р. Пирога [8], та інших. Дослідники аналізують встановлення міждержавних взаємин між Україною та Німеччиною, їх розвиток у політичному, військовому, економічному та

культурному аспектах. Висвітлюються перші кроки України на міжнародній арені, зокрема, укладання Брест-Литовського миру, здобутки молодого української дипломатії, діяльність місій іноземних держав в Україні, біографії окремих діячів дипломатичних та консульських представництв.

Українсько-німецькі відносини формувалися у досить складний період Першої світової війни та національно-визвольних змагань. Як відзначав І. Каменецький, ще під час війни Німеччина зацікавилася українською проблемою, зокрема її економічними аспектами. Це проявилось у співпраці впливових діячів німецького суспільства із Союзом Визволення України, підтримці ідеї самовизначення України. Берлін усвідомлював, що незалежна в майбутньому Україна може стати противагою Росії і Польщі її потужним економічним ринком перш за все сільськогосподарської продукції [9, с. 12-15].

У дослідженнях істориків ФРН українська політика Німеччини розглядалась в основному в контексті східної політики та радянсько-німецьких відносин. Після проголошення незалежності України серед німецькомовних істориків значно зріс інтерес до її історії. На початку 90-х рр. ХХ ст. з'явилися узагальнюючі праці з історії України К. Гаусманна та А. Каппелера [10] в яких автори відмічають корисливість української політики Німеччини в досліджуваний період.

Мета статті полягає в тому, щоб відтворити історію становлення українсько-німецьких відносин у контексті загальної міжнародної ситуації 1918 року. Для досягнення поставленої мети нами передбачено розв'язати наступні завдання: з'ясувати міжнародні, політичні та військові передумови українсько-німецького зближення на початку 1918 р.; визначити ступінь впливу політики Німеччини на становлення української державності та утвердження України на міжнародній арені.

У роботі використано метод системного аналізу, що дає можливість розглянути відносини між Україною та Німеччиною як підсистему глобальної системи міжнародних відносин у досить критичний історичний період, простежити взаємозв'язки і взаємовплив даних суб'єктів міжнародних відносин у межах існуючої системи. Застосування методу системного аналізу також дозволило простежити взаємозв'язок політичних, економічних та культурних зв'язків між обома країнами і виявити її пріоритетність для зовнішньої політики кожної з держав на конкретних етапах двосторонніх взаємин.

Для України, яка в березні 1917 р., скориставшись революційною ситуацією в Росії і падіння царизму, задекларувала прагнення до відродження державності, першим і найголовнішим завданням було визначити майбутній державно-політичний статус українських земель.

Після III-го Універсалу 20 (7) листопада 1917 р., в якому було проголошено Українську Народну Республіку (УНР), Центральна Рада розпочала самостійні дії у сфері міжнародної діяльності [7, с. 175-176]. Зовнішньополітичною установою Центральної Ради було Генеральне секретарство міжнародних справ

на чолі з О. Шульгіним, а після 25 січня 1918 р. – Міністерство закордонних справ (В. Голубович, М. Любинський). В обов'язки Генерального секретарства міжнародних справ входило: виступати від імені держави у міжнародних зносинах, охороняти інтереси українських громадян поза межами УНР, тимчасово – загальне врегулювання національних непорозумінь в межах УНР [4, с. 87].

Передумови встановлення відносин УНР і Центральних держав формувалися у час жорсткого воєнного протистояння Антанти і Четверного союзу. Враховуючи антивоєнні настрої, що панували у державі, і прагнення задекларувати світові про самостійний зовнішньополітичний курс, уряд України 24 грудня 1917 р. звернувся до воюючих держав світу з нотою, в якій закликав негайно припинити військові дії на всіх фронтах і скликати міжнародну мирну конференцію. Було заявлено про бажання УНР як незалежної держави взяти участь у мирних переговорах. Якщо держави антантівського союзу закликав України проігнорували, її вже 28 грудня надійшла відповідь від блоку Центральних держав. Голови зовнішньополітичних відомств Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії та Туреччини заявили: «Безумовно, потрібно, щоб представники УНР взяли участь у переговорах у Бересті-Литовським. Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія Туреччина вважають необхідним привітати участь представника УНР в мирових переговорах у Бересті-Литовським» [10, с. 44].

Центральна Рада направила на мирні переговори до Брест-Литовського делегацію на чолі з В. Голубовичем, у складі М. Любинського, О. Севрюка, М. Левитського, О. Полоза, Г. Гасенка та інші [11, с. 131]. Від Німеччини на перемовинах у Бресті-Литовському брали участь державний секретар міністерства закордонних справ Р. фон Кюльман і начальник штабу головнокомандування «Схід», генерал М. Гофман та ін. [12, с. 26].

Варто зазначити, що спочатку в офіційних німецьких колах обережно ставилися до використання українського чинника на переговорах. Перед від'їздом німецької делегації до Бреста, політика Берліна щодо України зводилася до того, що Німеччина визнає її як окрему державу тільки тоді, коли її незалежність визнає російський уряд. Так, у програмі основних напрямів роботи німецької делегації на переговорах у Бресті-Литовському, яку міністр закордонних справ Німеччини Р. фон Кюльман виголосив у Рейхстазі 20 грудня 1917 р., зокрема наголошувалось: «Німецькі умови миру такі: право на самовизначення для Польщі, Литви та Курляндії. Відокремлення Фінляндії, України, Кавказу та Сибіру Німеччина визнає тільки тоді, коли це зробить російський уряд» [13, с. 48].

Міністерство закордонних справ Німеччини робило настанови своїм делегатам на переговорах у Бресті, в яких застерігало від кокетування з представниками УНР, оскільки це негативно могло позначитись на німецькій політиці щодо Польщі. І тільки коли стало зрозуміло, що більшовики не

збираються приймати умов Берліна, що переговорам Л. Троцький не надавав ніякого значення, що його цікавила пропаганда більшовицької програми миру, ставлення Німеччини до українського питання зазнало кардинальних змін і переговори з українською делегацією вона спробувала використовувати для тиску на російську. Відтак, повідомляючи начальника генштабу Пауля фон Гінденбурга про прибуття до Брест-Литовська представників Української Центральної Ради для переговорів, канцлер Німеччини барон Георг фон Гертлінг зазначав, що «це означає значне наше підсилення» [4, с. 93].

Доречно зазначити, що Кайзер Німеччини Вільгельм II 13 січня 1918 р. так виклав свою позицію щодо українського питання на переговорах у Бресті-Литовському: «Потрібно енергійно працювати з Україною й домогтися миру з нею. Якщо з більшовиками нічого не вдасться, матимемо успіх з українцями, а це найголовніше. Це підкреслить не конструктивність позиції Л. Троцького та його оточення й спрямує на нього лють війська й населення, і, або призведе до його повалення, або примусить його укласти мир. Окрім того Україна є головним продовольчим центром Росії, якщо вона укладе мир, північ та захід Росії будуть безсилі» [14, с. 32].

Загалом Україна розглядалася як противага Росії, яка хоча й припинила військові дії, проте все ж таки залишалася потенційним ворогом, а також Польщі країна з великими економічними ресурсами, в яких були зацікавлені держави Четверного Союзу. Відтак Німеччина мала за мету і після закінчення війни зберегти Україну в сфері свого впливу. Остання мала стати потужним ринком збуту продукції німецької промисловості та джерелом сільськогосподарських товарів. Начальник генштабу Німеччини генерал-фельдмаршал П. Гінденбург у своєму листі до кайзера Вільгельма II писав, що створення української держави зможе пом'якшити польську загрозу для Німеччини [4, с. 95].

Отже, привабливими були зв'язки між індустріальною Німеччиною та аграрною Україною, а саме можливості використання сировинних багатств України.

Для Німеччини основним було одержати українське продовольство. Однак для цього треба було звільнити Україну від більшовицьких військових формувань. Україна в свою чергу, мала потребу в промислових виробках і устаткуванні. Проте основним було для України, саме підтримка з боку Центральних держав у протистоянні з більшовицькою Росією, у зміцненні української незалежності.

Брест-Литовський мирний договір було підписано у ніч на 9 лютого 1918 року між Українською Народною Республікою, з одного боку, Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією та Туреччиною, з іншого. На пленарному засіданні, присвяченому підписанню мирного договору Р. фон Кюльман наголошував: «Кожна зі сторін відчуває історичне значення даного моменту, коли в цій залі зібралися представники чотирьох союзних

Центральних держав, з представниками молоді Української Народної Республіки, щоб підписати перший мир у світовій війні. Те, що цей мир підписано з молодію і перспективною державою, котра вийшла із штормів цієї великої війни, сприймається представниками союзних делегацій з особливим задоволенням» [13, с. 110].

За уряд Української Народної Республіки договір підписали члени Української Центральної Ради О. Севрюк, М. Любинський та М. Левитський. За німецький уряд – державний секретар міністерства закордонних справ, імператорський дійсний таємний радник Р. фон Кюльман, генерал-майор, начальник штабу головнокомандування «Схід» М. Гофман.

В урочистому виступі голови української делегації О. Севрюка всебічно узагальнено результати конференції: «Ми щасливі, що можемо сьогодні виїхати звідси з досягнутим миром між Почвірним Союзом і Україною. Ми прибули сюди з наміром сприяти цілям загального миру та покласти кінець цій вбивчій війні. Але, на жаль, політичне положення, яке тут склалося, не доводить до загального миру, бо не всі воюючі держави стрінулися тут, щоби підписати загальний мировий договір. Діючи з великої любови до нашого народу, та ствердивши, що ця довга війна вичерпала з нашого народу всі господарські ресурси та національні сили, ми мусимо всі наші старання спрямувати на нове відродження нашої країни. Ми глибоко переконані, що мир цей ми заключили в інтересі народних мас, що договір цей спричиниться до закінчення цієї велетенської війни. Ми радіємо, що ми розв'язали в Бересті питання, на розв'язку якого ми довго й з терпеливістю очідали; і в кінці стверджуємо, що ми добились для обидвох сторін чесного демократичного договору. Сьогодні народилась до нового життя Республіка українського народу. Вона стає незалежною в колі вільних народів. Вона на своєму фронті закінчує війну і тепер всі свої сили спрямує на благо українського народу» [15, с. 72–73].

Договором, що складався з преамбули та десяти статей, встановлювалося, що воєнний стан між країнами учасницями угоди закінчився і вони вирішили жити надалі в мирі та дружбі. Четверний союз визнавав Українську Народну Республіку як суверенну державу, визначив західний кордон України по довоєнних російських кордонах, а в межах передбачуваної Польщі їх повинна була остаточно визнати спільна комісія на підставі «етнографічних відносин і з узгодженням бажань населення».

Основні статті Брестської угоди, підписаної українською делегацією визначали: що УНР визнається де-юре і де-факто незалежною державою, стан війни між УНР і Німеччиною та її союзниками закінчений; між країнами встановлюються дипломатичні та консульські відносини; сторони зрікаються анексії і контрибуцій; передбачається обмін військовополоненими, приєднання Холмщини до УНР і створення з Галичини й Буковини окремого коронного краю – автономії. Окрема стаття VIII визначала економічні взаємини, що охоплювали основні напрямки і створювали правову базу для їх розвитку.

Зауважимо, що у цій статті було багато пунктів, що визначали і деталізували різні аспекти, зокрема, розміри і порядок товарообміну, фінансових розрахунків та інше [17, с. 25].

Там же, у Брест-Литовську, було підписано додатковий українсько-німецький договір, котрий містив 28 статей. Ним регулювався порядок встановлення консульських відносин, заснування поштово-телеграфних зв'язків, відновлення порушених війною прав тих приватних або юридичних осіб і товариств України та Німеччини, які перебували на території іншої сторони, відшкодування конфіскованого майна, обмін військовополоненими та інтернованими тощо [18, арк. 51–53]. Відтак Брестський договір став на шляху припинення світової війни.

Підписання договору свідчило про визначний успіх української делегації, яка гідно презентувала новостворену державу, здійснила перший впевнений крок до її міжнародного визнання завдяки патріотизму, заповзятливості і фаховості всього складу української дипломатичної місії у Бресті, надто, її молодих представників. «І Кюльман, і Гофман щиро захоплювалися молодими представниками Ради у Бресті, – свідчить О. Федюшин за матеріалами тогочасних німецьких архівів. – За словами Р. Кюльмана, «вони трималися сміливо і завдяки своєму завзяттю примусили Оттокара Черніна прийняти все те, що було важливим з їх національної точки зору». Навіть Л. Троцький при усій неприязні до делегатів Ради, вів з ними неофіційні переговори і визнавав, що їх слід сприймати всерйоз» [19, с. 76].

Укладення мирного договору з УНР схвально сприйнято і в Німеччині. Вже 11 лютого Р. фон Кюльман у рейхстазі оголосив підсумки мирних переговорів: «Якщо йдеться про Україну, то наша готовість на мир принесла мир з Україною. В Україні національна ідея стала вже твердою ногою і українська свідомість національної єдності виявилась у піднесеному і гарному образі державотворчої дії. Українська державницька ідея залишиться сталим і діючим фактором в Росії. На майбутнє, ця обставина, що Центральні Держави першими поставились прихильно до українського питання і заключили з Україною мир, матиме тривалу вартість. Бо хто вважає доцільним плекати зі Сходом приязні стосунки, мусить з радістю повітати порозуміння з Україною, як перший в тому напрямі крок» [15, с. 128-130].

Таким чином, перші заяви урядів Центральних держав засвідчили, що укладення Брестського мирного договору уможливило Україні, перш за все, зміцнення й легалізацію її державності на міжнародному рівні, оскільки Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина та Болгарія визнали Україну де-факто і де-юре [20, с. 294].

Підсумовуючи викладене, доречно констатувати, що включення УНР до Брестського переговорного процесу сприяло подоланню федералістських ілюзій її лідерами та прискоренню виходу з загальноросійського «дому». Брест-Литовський мирний договір між Українською Народною Республікою та

Четверним союзом, підписаний 9 лютого 1918 р., був першим значним зовнішньополітичним актом України та першим мирним договором у світовій війні 1914–1918 рр. Він заклав підвалини міждержавних українсько-німецьких відносин і визначив їх зміст на роки вперед. З боку України це був вимушений крок. Укладення більшовиками перемир'я з німцями та початок переговорів із державами Четверного блоку змусили уряд УНР приєднатися до Брест-Литовського мирного процесу, щоб не залишитися за бортом переговорів, на яких могла вирішитися доля України без її участі. Перебіг і результати перемовин української частини Брестської мирної конференції свідчать, що Центральні держави розглядали Україну як рівноправного партнера і, враховуючи в першу чергу власні інтереси, загалом намагались досягти порозуміння з делегацією УНР. Підписаний договір складався з політичної та економічної частин і не викликав заперечень із боку української сторони, а військова конвенція дала змогу молодій Українській державі врятувати тоді від загибелі. В сучасній українській історіографії найбільша увага приділяється політичному та дипломатичному аспектам, меншою мірою – економічному. Оцінюючи умови економічних угод Української Центральної Ради з Німеччиною, треба враховувати тодішнє зовнішнє і внутрішнє становище України, яке спонукало уряди на непопулярні кроки, частково були й економічні договори. Найважливішим досягненням України, здобутим завдяки економічним угодам, було збереження державної незалежності та вихід на міжнародну арену і на цій основі можливість продовжувати національно-визвольні змагання у майбутньому.

Список використаних джерел та літератури

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. [Репринтне видання]. К., 1996. 696 с.
2. Грушевський М.С. Новий період історії України за роки від 1914 до 1919. / Упорядн. А.Ф. Трубайчук. К.: Либідь, 1992. 46 с.
3. Дацків І.Б. Брест 1918: європейський прорив України: Монографія. Тернопіль: Астон, 2008. 254 с.
4. Кривець Н.В. Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918–1933 рр. К.: Інститут історії України НАН України, 2008. 322 с.
5. Веденєєва Д. Брестська угода як «точка біфуркації» дипломатичної діяльності України у 1917–1920 рр. *Україна та Німеччина: міждержавні відносини: збірник наукових праць*. Чернівці: Сіверський центр післядипломної освіти, 2018. С. 27–40.
6. Губський С. Значення Брестського мирного договору (1918 р.) для УНР в сучасній українській історіографії. *Україна та Німеччина: міждержавні відносини: збірник наукових праць*. Чернівці: Сіверський центр післядипломної освіти, 2018. С. 40–51.
7. Kudriachenko A. Der Separatfrieden mit der Ukraine vom 9. Februar 1918 / Der Friede von Brest-Litowsk vom 3. Maerz 1918 mit Russland und der sog. Brotfrieden vom 19. Februar 1918 mit der Ukraine. *Die vergessenen Frieden: 100 Jahre spaeter in den Blickpunkt gerueckt*. Herausgegeben von Cilbert H. Gornig, Alfred Eisfeld. Berlin: Duncker & Humblot, 2020. S. 175–192.

8. Пиріг Р. Українська Народна Республіка і Німеччина: прелюдія міждержавних відносин (грудень 1917 – квітень 1918 рр.). *Україна та Німеччина: міждержавні відносини: збірник наукових праць*. Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2018. С. 11–17.
9. Каменецький І. Німецька політика супроти України в 1918 р. та її історична генерація. *Український історик*. Нью-Йорк-Торонто-Мюнхен, 1968. Ч. I. С. 5–19.
10. Hausmann G., Kappeler A. Hg.: *Ukraine. Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates*. Baden-Baden, 1993. 307 s.
11. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України. К., 1997. 206 с.
12. Дацків І.Б. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. Монографія. Тернопіль: Астон, 2009. 520 с.
13. Кедрин І. Берестейський мир. З нагоди 10-х роковин 9.II.1918 – 9.II.1928 рр. Спомини та матеріали. Львів–Київ, 1928. 319 с.
14. Несук М. Драма вибору. Відносини України з Центральними державами. 1917–1918 рр. К.: Політична думка, 1999. 274 с.
15. Перепедя В.В. Українсько-німецькі відносини в 1914–1920 рр.: соціоісторичний аналіз. Запоріжжя, 1999. 144 с.
16. Воляник С. Берестейський договір, 9.II.1918. Клівленд, 1989. 208 с.
17. Дацків І.Б. Німецький чинник у зовнішньоекономічній політиці УНР 1918 р. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. Вип. 1. Ч. 2. С. 20-29.
18. ЦДАВО України. Ф. 2592. Народне міністерство закордонних справ Української Народної Республіки. Відділ дипломатичний. Оп. 1. Спр. 88. Українсько-Німецький додатковий договір до мирного договору між Українською Народною Республікою з одного боку та Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною з іншого. 9 лютого 1918 р. Арк. 51–53.
19. Федюшин О. Украинская революция, 1917–1918. М.: Центрполиграф, 2007. 332 с.
20. Дацків І. Брестський мир в історії української дипломатії. *Велика війна 1914–1918: витоки, характер, наслідки*. / Наук. ред. д.і.н. проф. С.С. Трояна. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 536 с.

References

1. Hrushevskiy, M.S. (1996). *Iliustrovana istoriia Ukrainy*. Kyiv. [In Ukrainian].
2. Hrushevskiy, M.S. (1992). *Novyi period istorii Ukrainy za roky vid 1914 do 1919*. / Kyiv: Lybid. [In Ukrainian].
3. Datskiv, I.B. (2008). *Brest 1918: evropeyskiy proryv Ukrainy: Monohrafiia*. Ternopil: Aston. [In Ukrainian].
4. Kryvets, N.V. (2008). *Ukrainsko-nimetski vidnosyny: polityka, dyplomatiia, ekonomika. 1918–1933 rr.* Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. [In Ukrainian].
5. Viedenieieva, D. (2018). Brestska uhoda yak “tochka bifurkatsii” dyplomatychnoi diialnosti Ukrainy u 1917–1920 rr. *Ukraina ta Nimechchyna: mizhderzhavni vidnosyny: zbirnyk naukovykh prats*. Chernihiv: Siverskyi tsentr pislidyplomnoi osvity, pp 27–40. [In Ukrainian].
6. Hubskey, S. (2018). Znachennia Brestskoho myrnoho dohovoru (1918 r.) dlia UNR v suchasni ukrainskii istoriohrafii. *Ukraina ta Nimechchyna: mizhderzhavni vidnosyny: zbirnyk naukovykh prats*. Chernihiv: Siverskyi tsentr pislidyplomnoi osvity, pp. 40–51. [In Ukrainian].
7. Kudriachenko, A. (2020). Der Separatfrieden mit der Ukraine vom 9. Februar 1918 /Der Friede von Brest-Litowsk vom 3. Maerz 1918 mit Russland und der sog. Brotfrieden vom 19. Februar 1918 mit der Ukraine. *Die vergessenen Frieden: 100 Jahre spaeter in den Blickpunkt gerueckt*. Herausgegeben von Cilbert H. Gornig, Alfred Eisfeld. Berlin: Duncker & Humblot, ss. 175–192. [In German]

8. Pyrih, R. (2018). *Ukrainska Narodna Respublika i Nimechchyna: preliudiia mizhderzhavnykh vidnosyn (hruden 1917 – kviten 1918 rr.). Ukraina ta Nimechchyna: mizhderzhavni vidnosyny: zbirnyk naukovykh prats.* Chernihiv: Siverskyi tsentr pislidyplomnoi osvity, pp. 11–17. [In Ukrainian].
9. Kamenetskyi, I. (1968). *Nimetska polityka suproty Ukrainy v 1918 r. ta yii istorychna heneratsiia. Ukrainskyi istoryk.* Niu-York-Toronto-Miunkhen, Vol. I, pp. 5–19. [In Ukrainian].
10. Hausmann, G., Kappeler, A. (1993). Hg.: *Ukraine. Gegenwart und Geschichte eines neuen Staates.* Baden-Baden. [In German].
11. Kopylenko, O.L., Kopylenko, M.L. (1997). *Derzhava i pravo Ukrainy.* Kyiv. [In Ukrainian].
12. Datskiv, I.B. (2009). *Dyplomatiia ukrainskykh derzhavnykh utvoren u zakhysti natsionalnykh interesiv 1917–1923 rr. Monohrafiia.* Ternopil: Aston. [In Ukrainian].
13. Kedryn, I. (1928). *Beresteiskyi myr. Z nahody 10-kh rokovyn 9.II.1918 – 9.II.1928 rr. Spomyny ta materialy.* Lviv–Kyiv. [In Ukrainian].
14. Nesuk, M. (1999). *Drama vyboru. Vidnosyny Ukrainy z Tsentralnymy derzhavamy. 1917–1918 rr.* Kyiv: Politychna dumka. [In Ukrainian].
15. Perepedia, V.V. (1999). *Ukrainsko-nimetski vidnosyny v 1914–1920 rr.: sotsioistorychnyi analiz.* Zaporizhzhia. [In Ukrainian].
16. Volianyk, S. (1989). *Beresteiskyi dohovor, 9.II.1918.* Klivlend. [In Ukrainian].
17. Datskiv, I.B. (2017). *Nimetskyi chynnyk u zovnishnoekonomichnii politytsi UNR 1918 r. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istoriiia.* Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V. Hnatiuka, Vyp. 1, Ch. 2. pp. 20–29. [In Ukrainian].
18. TsDAVO Ukrainy. F. 2592. *Narodne ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainskoi Narodnoi Respubliki. Viddil dyplomatychnyi. Op. 1. Spr. 88. Ukrainsko-Nimetskyi dodatkovyi dohovor do myrnoho dohovoru mizh Ukrainskoiu Narodnoiu Respublikoiu z odnogo boku ta Nimechchynoiu, Avstro-Uhorshchynoiu, Bolhariieiu i Turechchynoiu z inshoho. 9 liutoho 1918 r.* Ark. 51–53. [In Ukrainian].
19. Fediushyn, O. (2007). *Ukraynskaia revoliutsiia, 1917–1918.* Moskva: Tsentrpolihraf. [In Russian].
20. Datskiv, I. (2018). *Brestskyi myr v istorii ukrainskoi dyplomatii. Velyka viina 1914–1918: vytoky, kharakter, naslidky / Ed. by S.S. Troian.* Kyiv: Vydavnychi dim “Kondor”. [In Ukrainian].

Datskiv I. Ukrainian-German relations in context of the Brest-Litovsk Conference of 1918.

This article deals with the international relations of Ukraine during the national liberation struggle of 1917-1918. The prerequisites for the Ukrainian-German rapprochement at the end of the First World War are clarified. The work analyzes the peculiarities of relations between Germany and the government of the Ukrainian Central Rada, reveals the influence of German policy on the formation and development of Ukrainian statehood. The participation of the Ukrainian delegation at the Brest-Litovsk negotiations and the conclusion of a peace treaty with the Central Powers are characterized. The scientific study examines economic aspects, in particular in the system of Ukrainian-German relations, which significantly influenced the foreign policy orientation of Kyiv and Berlin, were an important factor during negotiations and the conclusion of international agreements. The activity of Ukrainian diplomatic missions and economic and trade missions abroad aimed at ensuring the development of the Ukrainian economy and the needs of the war for independence is highlighted. The dependence of relations between Germany and Ukraine on the balance of power in the international arena is shown. It is shown that the most important achievement of Ukraine, obtained thanks to economic agreements, was the preservation of state independence and entry into the international arena and, on this basis, the opportunity to continue national liberation competitions in the future. In general, conducting such a study is appropriate not only in the context of the history of Germany and

Ukraine, but also in the context of world history, since the evolution of Ukrainian-German relations during this period largely depended on the development of events in the international arena.

Keywords: *Ukrainian-German relations, international influence, government, delegation, treaty, Brest-Litovsk peace.*